

jo Ameriški državni tajnik Hugh
ni je prišel snoči v Bruselj, kj
ostane dva dni.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stih v listu:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawdell Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepu n. pr. (July 1-24) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravčasno, da se vam ne ustavi list.

OSTANITE ZVESTI!

Zmagalo bo končno le delovno ljudstvo.

Odkar se bijejo gospodarski, politični in duševni boji, so bili tudi porazi in zmage. Napredek koraka naprej, toda včas gre v krivi črti, včas pa v ravni, ampak naprej gre in ne nazaj. Uspehi so včas tako majhni, da se ne opazijo in so bolj podobni porazu kot zmagi. Kdor verjame v končno zmago delovnega ljudstva, se ne oplaši, ako tudi uspehi niso vedno taki, kot jih pričakuje. Zmaga pride! Kdaj? Natančno določenega datuma pa ne more nihče povedati.

Odkar je človek zaslužil človeka, postojita dva razreda na svetu: gospodujoči razred in delavski razred, gospodarji in delovno ljudstvo. Od tega časa se bije tudi boj za enakopravnost, ki ne bo preje končan, dokler ne bo na svetu več gospodarjev in sužnjev in bodo živeli le enakopravni ljudje.

V tem tisočletnem boju, je včas zmagal gospodujoči razred, včas pa delavski razred, ampak človeška družba se je vedno razvijala v boljše in popolnejše forme in se bo tako razvijala tudi v bodočnosti, dokler se ne doseže najboljša in najpopolnejša forma.

Veliko ljudi dandanes ne verjame tega. Boj za vsakdanji kruh, ki je krut in ne pozna milosti, učinkuje na veliko ljudi, da zgube zaupanje v bodočnost, stopijo iz bojnih vrst delovnega ljudstva, ker se bojujoči armadi delovnega ljudstva ni pridružilo že toliko borcev, kot so pričakovali, da se pridružijo v nekaj letih potem, ko so se sami pridružili. Ampak delavec ne sme nikdar postati malodušen.

Politične, strokovne in gospodarske organizacije so sredstva, s katerimi se delovno ljudstvo bojuje za enakopravnost, svobodo in bratstvo. Res je, da bi moralo delovno ljudstvo — delavci in farmarji — že zdavnaj spoznati, da so njegovi interesi najboljše zavarovani in da se najuspešnejše bojuje za ideale človeštva, ako je vse, kar pripada k delovnemu ljudstvu, organizirano v delavskih organizacijah. Kakor tisti ni spoznal, ki se je delavski organizaciji pridružil pred pet ali deset leti in je organizacijo zapustil po pet ali deset letih, ker se mu zdi, da je še premalo delovnega ljudstva organiziranega, da bi doseglo velike uspehe, takoj po svojem rojstvu, da je delavska organizacija potrebna za izvojevanje zmage delovnega ljudstva, ravnotako niso spoznali oni še resnice, da se mora delovno ljudstvo organizirati, ako hoče zmagati, ki se niso pridružili delavski organizaciji, ko je že on obupal in zapustil organizacijo delovnega ljudstva in pričel iskati le zase uspehe, kateri so pa seveda izostali.

Kdor omahuje, ni bojevnik, pa naj prihaja s karkršnimi izgovori. Bojevnik vzdrži v boju ne glede na to, če bo kdaj ali nikdar užival sadove zmaga, ki jih prinese boj. In bojevniki tvorijo jedro zavedne armade delovnega ljudstva. Oni nikdar ne opešajo, nikdar ne omahujejo. Pa tudi nikdar ne vprašujejo, kako velika je že armada, ampak le vabijo vedno nove rekrute za armado delovnega ljudstva. Pravi bojevnik ne bo tudi nikdar zabavljaj drugim organizacijam delovnega ljudstva, ki so si izbrale drugo taktiko za izvojevanje končne zmage, ker se jim zdi pravilnejša od taktike njegove skupine. On bo učil in bodril le nevedno ljudsko maso, tam bo iskal pristase za svojo skupino, kajti on izvrši več za osvoboditev delovnega ljudstva iz gospodarske sužnosti, če pritegne v organizacijo brezbrizne, kakor če se z dlakocenci prepira o pravilnosti taktike, ki redkokdaj na argument odgovarjajo z argumentom.

Zvestoba delavski organizaciji je seme, iz katerega raste tisti čudoviti delavski ponos: "Delavec sem in zavedam se, da sem suženj. Prav nič me ni sram mojega rojstva, kajti jaz pripadam k sistemu razredu, ki s svojim delom vzdržuje človeško družbo, da od hudega ne vzame konca. Zato se bom boril, dokler ne bo sužnost odpravljena ne glede nato, ako ućakam dan osvobojenja."

In tisti, ki imajo tako prepričanje, ostanejo zvesti bojevniki. Oni ne skačejo semintje iz ene grupe v drugo, tudi iz bojnih vrst se ne umaknejo, ampak delajo in delajo za odpravo mezdne sužnosti, dokler njih življenska moč ne opeša.

SLIKE IZ NASELBIN.

S pota in dela. — Dne 19. junija sem se podal iz Pittsburgha, Pa., v Forest City na agitacijo za list Prosveto, z nado, da pridobim listu par ducatov novih "naročnikov". Vožnja je bila še dosti kratkotrajna, ker spoznala sva se z nekim sopotnikom, Švedom, ki se je vozil iz Serantona, Pa. Agent je za avtomobilsko družbo. Vozni listek iz Pittsburgha do Forest Cityja stane \$14, kar je toliko, kot odloči kompanija. Res je to precej dolga pot, ker z vlakom vzame 14 ur.

V Prosveti sem večkrat videl, da v Forest Cityju eksistira par močnih društev, pripadajočih k S. N. P. J., a v imeniku pa le malo naročnikov na dnevnik Prosveto. Nisem se zmotil za vse, dobil sem jih par. Prizadeval sem se, kolikor je bilo v moji moči, ampak uspeha ni bilo, kot sem mislil, ker sem se še zadovoljil radi življenskih potreb in tudi tja in nazaj za vozni listek ni bilo groša. Razvil sem seveda močno agitacijo in poskušal dobiti listu nekaj naročnikov.

Neki mož mi je rekel: "Fant, iz te moke ne bo kruha. V okolici Forest Cityja so nam že znani taki tleči, ki samo denar pobirajo, dela se pa ne lotijo." Pravil mi je, da so bili tam že pred tremi leti okoli z delnicami za "zlato majno" v Buttu, Mont. in da so odnesli 60,000 dolarjev, pa delavci niso dobili ničesar za to. Kmalu so prišli drugi za neko tovarno za čevlje, pa tudi tam ni bilo nič za delavca. Tako so delavci tam nekako topi za vse, če jih kdo pride kaj nagovarjat. Zgodilo se je, čimbolj sem jim priporočal, da je zanje potrebno, da čitajo dobre in poučne liste, kot je Prosveta, toliko bolj so mi zanikali. Vsi seveda ne. Povsod je nekaj zavednih. Ko sem potožil, da se nisem nadejal tako slabega uspeha, so mi pripočili, naj onustim to "postopaštvo", grem naj delat in v cerkev ter naj kaj darujem za čast božjo, pa bo bolje.

Ubojal sem jih in pričel delati prav na mladem premogu, komaj dvajset palecev visokem, in molil nad škrljevinjo, ki je starejša ter 48 palecev visoka.

Obrat tu okoli po rudnikih trdega premoga je popoln. Zaslutek je pa mal, ne več, kot je potrebno za kruh. Ali kaj nam hoče vse drugo, da le garamo. Vse drugo nas ne briga, bodo že drugi uredili, da bo njim prav. Po teh rudnikih rabijo po večini "jaek-hammer" za vrtnanje kameneja in premoga. Rudarji jih kupujejo od družbe, katera pa jih ima samo v rudnikih na razpolago. Delavci se paš hočejo postaviti s svojimi, da ima družba več dobička.

Kdor hoče priti sem delat, naj se predvsem pusti preustrojitji, tako, da bo imel noge za pod pazduho, oči na prsih in glavo na jermenu čez ramena kakor torbo. Imeti mora močno voljo in trdo srce. Pri delu sta potrebna dva para škornjev na nogah in na kolnih, ki stanejo zadnji \$1.50. Na glavo pa je treba dati podplat kakor muleu, če hoče človek nositi možgane s seboj.

Tu imajo tudi nove vrste tehniko. Ko delavec proda premog kompaniji, ga mora naložiti 29 sto, ali če ga delavec potrebuje, ga dobi komaj 19 sto za tono. Tu delavec menda ne vidi razlike, čeravno je velika in nepravilna. Potem imajo kompanije še takozvane "daken bosse" na dipelnu, ki jim je naročeno, da naj vsako tretjo karo zvržejo za najmanj 500, pa če je še tako čist premog. Tako mora delavec naložiti 34 sto premoga, da dobi komaj eno tono plačane. Pa še recite, da delavec niso radodarni.

Podnebje v tej okolici je jako prijazno. Tudi vremenski bogovi nam postrežejo s juljsko gorkoto. Imamo lepo katedralo, kamor hodimo ob nedeljah past duše, popoldne pa telesa v borovničev gozd. Sedaj je ravno sezona borovnic, zemeljskega daru, ki ga tu ne manjka.

Naj zadostuje zaenkrat, drugače bi morda čitatelji še mislili, da pišem samo za zabavo. Tega za sedaj ne, ker imam preveč žaljivo roko, odkar sem pričel kopati žrni dijamant. Morda se v bodoče še kaj oglasim. Rad bi videl, da še kdo drugi poroča iz te okolice, ki so mu razmere bolj znane kakor meni, ko sem šel prišel. Rad bi čitateljem kaj poročal o narodnem domu, katerega pa v tej okolici žal še nisem opazil.

Pozdravim žlane S. N. P. J. in čitatelje Prosvete. — Anton Osepek.

Položaj letine v Rusiji.

Situacija je slaba, toda take lakote ne bo kot je bila pred tremi leti.

Samara, Rusija, 28. jul. — (Poročila F. A. MacKenzy, Chicago Daily News). — Ravno kot sem končal potovanje po velikih žitnih okoliših med Moskvo in Samaro, Prevozil sem 700 milj, da se na lastne oči prepričam, kaj je resnica na poročilih zunaj Rusije o slabem položaju letine in pretirni nove lakote.

Rusija ima letos slabšo letino kot lani, toda v splošnem ne bo lakota. Nekateri kraji so hudo prizadeti radi suše, toda take strašne suše, kot je bila pred tremi leti ob Volgi, ni bilo. Nikjer nisem videl razmer, kakršne so bile v letu 1921; na cestah ni videti beguncev, ki bi bežali v mesta in na železniške postaje in v splošnem ni opaziti stiske med kmeti.

V guberniji Rjazan so kmetje zelo na dobrem, zlasti v okoliščini Oholovo, kjer je središče pridelovanja pšenice. Kmetje so bolj oblačeni in obuti in med po vaseh ni videti toliko beračev kot pred par leti. Polja a pšenice ob reki Oki so dobro obrodila.

V Simbirsku je slabše. Suša in vročina sta uničili precej pridelka in kmetje, ki so ostali brez žitne rezerve, so pripravljani prodati konje in govejo živino, katero so kupili pred osemnajstimi meseci. Kmetje pravijo, da letošnji pridelek znaša 25 pudov na desjatinno zemljo (pud je 36 funtov in desjatina je nekaj čez dva akra), kar je slabo.

Samara ima slabo letino, posebno v okoliščini Pugaševa in Buzuluka. Normalna pridelavka pšenice v samarski guberniji je sto milijonov pudov, lani je bilo 36 in letos bo 25 milijonov pudov. Pugašev, odkjer navadno pride najfinjša pšenica v Rusiji, je silno trpel v letih 1921 in 1922. Tu so se primerili slučajni kanibalizma. Takrat sem videl mrljice ležati na cestah, kjer so jih trgali psi — strašne prizore sem videl. Letos ne bo tega, bo pa precej pomanjkanja, ako ne pride dovolj žita iz drugih ruskih krajev. — Samara, ki je Winnipeg ob Volgi kakor je Saratov, Chicago, nudi še danes zelo melanholično sliko. Večina prodajalnic je zaprta in mnoge hiše so še v razvalinah. Glavne ceste — razen ene, katere zdaj popravljajo — so polne kotanj, ki silijo voznike, da izgagajo semintja, ogibajoč se jam. Stranski hodniki so silno polomljeni. Število brezposelnih tukaj je 16,000. Edin napredek, ki ga vidim po dveh letih, je prenovljen kolodvor in pomoli na obrežju reke.

Poročila, ki sem jih prejel iz Omska, pravijo, da je ondodna letina dobra. Važen pojav v sedanji situaciji je odločnost sovjetskih oblasti, da si mora Rusija letos sama pomagati. Ta sklep je iz jekla. "Nečemo miloščine od nikoder," je trden zaključek sovjetske vlade. Boljševiki smatrajo zunanjo pomoč pred tremi leti za ponižanje, katerega je treba izbrisati. In ta misel prevladuje povsod, tudi med ljudstvom. Amerika ni več očarljivo ime, kot je bilo leta 1921. Ameriška dijaška odpoved ima dovoljenje, ostati v Rusiji še eno leto, toda brez pogodbe. Vae dijaške kuhinje so zaprte; vlada pravi, da niso več potrebne. Edino delo, ki ga sme vršiti ameriška dijaška odpoved, je, dati denar in zdravila bolnim profesorjem in razdajati znanstvene knjige in druge tiskovine.

Rabindranath Tagore:
Dar.

Rad bi ti nekaj daroval, dete, ker sva gnana po reki življenja. Najini življenji se bosta ločila in najina ljubezen bo pozabljena. Ali sem tako aboten, da bi upal, da lahko kupim tvoje srce s svojimi darovi. Mlado je tvoje življenje, tvoja pot dolga, in ljubezen, ki ti jo prinašamo, izpiše na en dušek ter se obrne in steeč od nas. Svoje igre imaš in svoje tovariše, s katerimi se igraš. Kaj to, če nimam ne časa ne miali za nas. Mi imamo prav res časa dovolj na stara leta, da štejemo dneve, ki so minoli, da božamo v svojih srečih, kar so nam roke za reko, kaj izgubile.

Reka drvi naglo, pojoč in podirajoč vse ovire. Ali gora stoji in se spominja in ji sledi s svojo ljubeznijo.

Dokumenti za inozemce prihajajoče v Z. D.

Od 1. 1918 naprej se je zahtevalo od vsakega inozemca, prihajajočega v Združene države, da ima potni list (passport), izdanega od njegove vlade in viziranega od ameriškega konzula. Z ozirom na novi priselniški zakon je sedaj predsednik Združenih držav izdal naredbo (executive order), ki spremeni prejšnje predpise glede dokumentov, ki jih morajo imeti inozemci, ko pridejo v Združene države. Od priseljencev, naj pridejo prvič ali naj se vračajo iz obiskov v starem kraju, ameriška vlada ne zahteva več, da morajo pokazati viziran potni list. Ako inozemska zahteva tak potni list od svojega odhajajočega državljanca, je to pač njena stvar, ali ameriška vlada ga ne zahteva. Predsednikova naredba zahteva sledeče dokumente od prihajajočih inozemcev:

Priseljenci.

Toliko oni priseljenci, ki spadajo v kvoto, kolikor oni, ki so izvezli iz kvote, morajo ob svojem prihodu pokazati priselniško vizo, kakršno predpisuje novi priselniški zakon.

Od tega splošnega pravila so izvezti oni otroci priseljencev, ki so se rodili potem, ko je bila priselniška vlada izdana spremljajočemu roditelju. Za te otroke ni treba nikakih dokumentov.

Nadaljna — jako važna izjema velja glede inozemcev, ki so bili poprej zakonito pripuščeni v Združene države, so kasneje odpotovali in se vračajo tekom šestih mesecev.

Ako ti tukaj nastanjeni inozemci niso odpotovali dalje, kot v Kanado, Newfoundland, St. Pierre in Miquelon, Bermuda, Mehiko in otoke centralne Amerike, vsehvi očeje Bahama in Velike Antile, ni treba da imajo ob svojem povratku nikakega dokumenta.

Ako pa so taki inozemci odpotovali v daljne dežele, morajo ob svojem povratku pokazati dokumente, zadostuje pa, da mesto priselniške vize pokažejo dovoljenje za povratek (permit), kakršno priselniška oblast izda v zmislu novega priselniškega zakona.

Potniki, ki niso priseljenci.

Vai oni, ki prihajajo v Združene države začasno kot ne-priseljenci (non-immigrants), morajo ob svojem prihodu pokazati potni list (passport) ali enakovreden dokument, izdan od vlade one dežele, h kateri spadajo; ta dokument mora biti pravilno viziran od ameriškega konzula. Kdor torej pride v Združene države začasno radi posla ali zabave, mora imeti viziran potni list.

Izvezti od te splošne zahteve so oni potniki, ki potujejo skozi Združene države v drugo ozemlje, kakor tudi potniki na ladji namenjeni v inozemstvo in ki se na poti ustavi v ameriški luki. Ti se smejo pod gotovimi predpisi začasno izkreati.

Za ženo in otroke pod šestnajstim letom potnikov, ki niso priseljenci, ni treba posebnega potnega lista, ako so omenjeni v pasportu moža oziroma očeta in je njihova fotografija prilepljena na tem dokumentu.

Državljeni Kanade in angleški državljani, ki so nastanjeni v njej in v drugih angleških posestvih severne in centralne Amerike, francoski državljani, nastanjeni v St. Pierre in Miquelon, kakor tudi državljani republik Mehika, Cuba, Haiti in San Domingo, iz teh smejo priti začasno v Združene države, ne da bi se od njih zahteval kak dokument.

Mornarji, zaposleni na inozemskih ladjah, morajo biti navedeni v listi moštva, viziranega od ameriškega konzula. Ako bi mornar prišel v ameriško pristanišče, katerega ime ni vključeno v vizirano listo moštva, bi se mu ne dovolilo, da se začasno izkrea, razun vlad posebnega dovoljenja s strani državnega tajnika.

Inozemci, nastanjeni v Združenih državah, ki bi se podali na izlet s parnikom, ki odpluje iz ameriškega pristanišča, se dotika inozemskih pristanišč in se zopet povrne v ameriško luko, ne potrebujejo ob svojem povratku nikakih dokumentov.

Važna je tudi izjema, ki velja za one inozemce, ki sploh nimajo nikakega državljanstva, nadalje za one, ki za časa, ko prosijo za vizo, se nahajajo izven mej svoje domovine in ki iz enega ali drugega razloga niso v stanu priiskati ali potni list s strani svoje vlade, kakor tudi za one, ki imajo

Ali je tu dosti delavcev?

(Leland Olds za Fed. Press.)

Da bi si zagotovili zadostno število delavcev in z njimi držali mezde nizke, ne da bi dobili preveliko število delavcev in zadržali radikalizem med delavstvom, to je menda glavni problem, ki ga nameravajo rešiti z novim priselničkim zakonom. Z naraščanjem prebivalstva in razdajo preste dežele, delodajalci niso več odvisni od priseljevanja delavcev. Od zdaj naprej Amerika sama lahko producira zadostno število ljudi za delavski razred, ki bodo pravilno izobraženi, da bodo sprejeli diktaturo velikega busine.

Pri prvem poizkusu za omejevanje priseljevanja je bilo določeno, da sme priti razun iz Mehike in Kanade še 357,803, ker oni dve državi sta smatrani pod nekake domeno kapitala Združenih držav. To se je izkazalo za precej povoljno znižanje v primeri s povprečnim priseljevanjem sedmih let od 1908 do višeto 1914. V zaključenem priselničnem letu je prišlo 542,000 priseljencev, kar je uspešno naraščanje prebivalstva, ki je med letom 1923 narastlo ne primerno veliko, in sicer za 1,778,750.

Po zakonu, veljavnem od julija 1. dalje je razun Kanade in Mehike določeno, da sme priti le 172,323 priseljencev. Ampak če bi Mehika tako pokljala svoje priselnike gori kot zadnje leto, bi število priseljencev prav gotovo tako visoko, kot je bilo lansko leto.

Spremenitev priseljevanja od juga in vzhoda Evrope na zapad in sever je predmet nove politike o kateri je toliko razpravljano. Spodnji seznam pokazuje razne kvote iz različnih držav Evrope v primeri z letom 1913, zadnjim letom in novim zakonom:

	1913	1923	1924
Avstrija	234,825	7,342	78
Ogrska	3,747	47	
Cehoslovaška	14,357	3,07	
Poljska	30,977	6,98	
Rusija	291,040	24,405	234
Nemčija	34,329	67,607	51,25
Francija	9,675	5,729	3,55
Italija	265,542	42,057	3,84
Velika Britanija	88,204	77,342	60,27
Skandinavija	82,207	37,863	18,80
druge države severne Evrope	18,411	9,080	4,44
druge države južne Evrope	61,562	39,086	5,44
druge države	58,939	2,000	9,34

Številke o priseljenih iz Avstrije v letu 1913 veljajo za vse tedanje cesarstvo skupno z Ogrsko, Češko, delom Poljske in Jugoslavije. Tudi med številom priseljencev iz Nemčije in Rusije se všeti Poljaki. Priseljevanje Poljakov leta 1913 je bilo, kakor piše priselniški urad 174,365.

Kanada je med zadnjimi priselniki letom poslala v prvih devetih mesecih 146,780 priseljencev, dočim jih je leta 1913 prišlo iz Kanade samo 73,802. Mehika jih je lansko leto poslala 66,104, a leta 1913 11,296. Ko bo potreba, bo Mehika lahko delodajalec v Združenih državah nanovčila za dostno število delavcev, ki bodo nadomestili neizkušene delavce, ki so prenehali prihajati iz Italije, Avstroogrske, Poljske in Rusije. Čedalje večje število neizkušenih delavcev bo tudi prihajalo iz stotočnega zamorskega prebivalstva od otrok priseljencev in iz polje delskih okrožij, odkoder je stalni dotok delavstva v industrijske središče.

Z ozirom na splošni položaj lahko rečemo, da bo prekinjeno priseljevanje iz Evrope zadostno lahko nadomestila rast tujkinega prebivalstva, ker bodo podjetniki iz njega imeli dovolj delavstva za svoje potrebe.

Sotrpina.

Neka služkinja že 3 mesece ni dobila plače. Jezna se vleče v posteljo in se dela bolno. Poklicni zdravnik po pregledu pravi: "Vi ste zdrava ko riba!"

Služkinja: "Da, da, toda jaz že 3 mesece nisem prejela plače!"

Zdravnik začne slečiti suknjo in hlače, a služkinja prestrašena vpraša: "Gospod, kaj vendar delate?"

Zdravnik mirno: "Nič, nič! Napravite mi prostora, da tudi jaz ležem, kajti jaz pri vsakih ljudeh že 3 leta nisem dobil plače."

potni list, izdan od vlade, kateri Združene države ne pripoznajo. Vai ti potniki smejo priti v Združene države brez rednega potnega lista, ali s takim dokumentom, ki naj dokaže njihov izvir in identiteto; tak dokument mora biti viziran od ameriškega konzula.

— F. L. L.

